

Sammanfattning

Länsstyrelsen anser att betänkandet är ambitiöst. Det är dock svårt att förutsäga framtiden. Länsstyrelsen är dock kritisk över en alltför ensidigt fokusering på det urbaniserade entreprenörskapets problembild. Det är stora skillnader i utmaningar för befolkningstäta områden jämfört med de villkor som råder för motsvarande entreprenörer och innovatörer verksamma i glest befolkade områden. När staden blir norm försvåras i vissa fall utveckling i glesa områden. Det är av stor vikt att föreslagna åtgärder och främjandeinsatser anpassas till att stödja entreprenörs- och innovationsklimatet i hela landet. Geografiska avstånd till kunder ska inte vara avgörande vid etableringar på en global marknad men är det idag på grund av landsbygdens infrastruktur. Överhuvudtaget behövs ett rejält omtag för att harmonisera främjandeinsatser som idag delas mellan regeringens näringslivspolitik och tillväxtpolitik. Ett samlat, robust företagsfrämjande system som möjliggör insatser under hela resan från innovation till entreprenörskap och som tar hänsyn till regionala skillnader, är vad Sverige behöver i det tjugoförsta århundradet.

1. Ramvillkor sett ur i en global förändringskontext

Betänkandet beskriver hur Sverige står inför en rad globala utmaningar. Satsningar och prioriteringar bör utgå från och koordineras med de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Betänkandet menar vidare att Sverige bör fokusera på ett fåtal områden där landet förväntas ha komparativa fördelar eller där behovet är särskilt uttalade i ett nationellt perspektiv. Utredningen bedömer att dessa områden är: hälsa, vård och omsorg; urbanisering och migration; samt klimat-, miljö- och energiområdena.

Ur ett nationellt perspektiv ser Länsstyrelsen ett stort behov av innovation och entreprenörskap inom områdena vård, hälsa och omsorg. Detta främst på grund av den demografiska utvecklingen. Sverige har också goda förutsättningar att skapa komparativa fördelar inom områdena klimat, miljö och energi. Migration är ytterligare ett viktigt område för glest befolkade regioner som saknar den befolkningskritiska massan. Möjlighet till gränsöverskridande affärer och samarbeten mellan olika aktörer inom forskning, näringsliv, offentlig- och ideell sektor är viktig för regionernas utveckling och konkurrenskraft. För att kunna kommersialisera nya produkter eller tjänster, globalt, behöver samverka mellan företagen i länderna utvecklas i än större utsträckning. I detta sammanhang anser Länsstyrelsen att betänkandet i sin helhet genom att fokusera på det urbaniserade entreprenörskapets problembild, inte bidrar till att främja entreprenörskapet på landsbygden och i glest befolkade områden.

Näringslivet har ett behov av rådgivning för att kunna göra affärer över landsgränser. Några av frågorna som berörs inom gränshinderproblematiken är export- och anbuds relaterade samt ägandet av företag. Idag finns inga regler för gränsöverskridande ägande av företag. För att vi ska kunna främja handeln och arbetskraftens rörlighet i de nordiska länderna behöver lagstiftningen harmoniseras.

Eftersom innovationsprocesser utvecklas i relationer mellan individer, företag och andra organisationer är systemperspektivet viktigt för att förstå hur innovationer kan uppstå och hur de är beroende av ramvillkorens utformning. För att Sverige ska kunna behålla och utveckla positionen som en stark entreprenörs- och innovationsekonomi krävs att alla delar av landet kan bidra med sina styrkor. Detta ger förutsättningar att få fram långsiktigt konkurrenskraftiga företag med tillväxtambitioner vilket i sin tur ger Sverige bättre möjlighet att bidra till att hållbarhetsmålen i Agenda 2030 nås.

I syfte att nå ökad internationell konkurrensförmåga pekar betänkandet på behovet av ett särskilt organ som ägnar sig åt omvärldsbevakning. Utredningen föreslår att ett sådant organ inrättas vid Regeringskansliet. Länsstyrelsen menar att en framgångsrik omvärldsbevakning inom de ovan angivna områdena också kräver analys på regional nivå. Detta skulle ge Regeringen ett bättre och mer differentierat beslutsunderlag för att säkerställa att den entreprenöriella dynamiken upprätthålls i hela landet.

2. Möta Samhällsutmaningar med entreprenörskap och innovation

Klimat, miljö och energi

Som ett verktyg för omställningsarbetet har EU-kommissionen under senare år bland annat presenterat ett program för en mer cirkulär ekonomi. Grundtanken är att energi- och resurseffektivitet ska minska åtgången av olika typer av råmaterial, samtidigt ska nyproduktion ersättas med ökade reparationer, återanvändning och återvinning.

För Sveriges del handlar arbetet med cirkulär ekonomi inledningsvis om att intensiviera arbetet med harmonisering samt uppföljning av efterlevnaden av regelverk med ökad ambition om återvinning. Utredningen presenterar förslag på att ändra reglerna för producentansvar, reducera hinder för entreprenörskap inom vissa områden, samt koppla vissa främjande insatser till krav på klimatsmarta lösningar (t.ex. transportbidrag).

Länsstyrelsen vill påpeka att en polluter-pays lösning vad gäller transporter och differentiering av transportbidraget riskerar att slå hårt mot landsbygdens företags konkurrenskraft. För att en sådan lösning ska fungera på ett tillfredsställande sätt krävs att det finns tillgång till alternativa bränslen och transportmedel i alla delar av landet, även i glesbygden. (Vägselitageskatten)

Länsstyrelsen tycker att betänkandets förslag på en utökad analys av möjligheterna med skatteväxling, minskad moms för vissa varor och tjänster, skattebefrielser för vissa tjänster och ett utökat reparationsavdrag, för att öka incitamenten för cirkulära affärsmodeller är bra.

Utredningen föreslår att transportstödet ska villkoras av krav i syfte att minska koldioxidutsläppen. Sådana förslag måste landsbygdssäkras. Ofta finns inte alternativa transportsätt eller en infrastruktur uppbyggd för alternativa transportsätt. En felriktad åtstramning skulle kunna innebära att företagande omöjliggörs på vissa orter. Här är det också särskilt viktigt att innovationer inom området drivmedel ges möjligheter till utveckling.

Samhällsekonomi i fokus

För att klara många av samhällsutmaningarna behöver man bygga upp internationella samarbeten med aktörer som har kompetenser som kompletterar de svenska styrkeområdena. Länsstyrelsen instämmer med betänkandet att åtgärder som finansieras av offentliga medel ska vara samhällsekonomiskt motiverade. För att säkerställa detta behövs en tydlig ansvarsfördelning mellan nationella och regionala aktörer, hela kedjan i främjandet måste beaktas, från uppföljbara mål till den samhällsekonomiska effekten.

Utredningen kostraterar att det finns en bristande samordning mellan departement och myndigheter vilket riskerar att minskar effektiviteten i främjandesystemet. Idag genomförs många insatser och program via de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna. Dessa har olika förutsättningar så väl som varierande kompetens att genomföra arbetet. Länsstyrelsen är positiv till utredarnas förslag om att kartlägga vilka strukturer, funktioner och kompetenser

som behövs för ett likvärdigt och framgångsrikt genomförande. Vi delar också utredarnas uppfattning om att delegering av program bör åtföljas av en konsekvensanalys med utgångspunkt i regionala förutsättningar och behov av kompetens och finansiella medel för genomförandet.

Utredningen konstaterar att främjarsystemet är idag överskådligt och mycket svårt att utvärdera. De föreslår också att Näringsdepartementet får ett övergripande ansvar för samtliga främjarinsatser som syftar till innovation, tillväxt och internationalisering. Länsstyrelsen ser positivt på att man samlar det övergripande ansvaret för främjandeinsatser inom området hos en central aktör. Detta bör ge bättre möjlighet till samordning av insatser samtidigt som risken för suboptimering minskar. Slutligen förordar vi en fortsatt fokusering av statens finansieringsinsatser till tidiga skeden och där branschmässiga eller geografiska begränsningar undviks.

Samhällsplanering, bostadsförsörjning och rekrytering

Länsstyrelsens delar betänkandets slutsats att en väl fungerande bostadsmarknad är centralt för innovationsdrivna miljöer och för entreprenörernas möjligheter att utveckla sina idéer. Bostadsbristen och rekrytering ger konsekvenser för småföretagandet och entreprenörskapet i på regional nivå och det ger även konsekvenser på hela samhällsekonomin. Det är därför med tillförsikt som vi stödjer betänkandets förslag att regeringen bör verka för en blocköverskridande överenskommelse vad gäller bostadspolitiken.

Länsstyrelsen delar däremot inte betänkandets uppfattning att bostadsbristen i första hand är ett storstadsproblem. Det är ren okunskap. Till exempel har Gävleborgs län totalt tio kommuner bedömer nio av dessa i den årliga bostadsmarknadsenkät som Länsstyrelsen genomför att det råder bostadsbrist i centralorterna/tätorterna.

3. Kunskapsuppbyggnad, entreprenörskap och innovation

Digitaliseringens möjligheter för regionalt entreprenörskap

Ökad digitalisering skapar ytterligare möjligheter för entreprenörskap och innovation i hela Sverige. Det är därför viktigt att 100 % av befolkningen och företagen får tillgång till 100 Mbit/sekund enligt den parlamentariska landsbygdskommitténs förslag.

Datahantering är en starkt växande bransch med en kraftig förändringstakt. Företagsfrämjande företag och organisationer behöver vara flexibel och kunna hantera snabb förändring för att hantera affärsidéer inom nya näringar. I denna tid med hög förändringstakt är det viktigt att vi är öppna och mottagliga för förändring. Mängden tillgänglig digital data ger stora möjligheter för innovationer för tjänste- och produktionsutveckling. Det förutsätter dock att all data är digital. Digitaliseringen sparar och effektiviserar hantering av data i många led men samtidigt drivs detaljnivån på vad som ska digitaliseras och därmed ökar komplexiteten i det vardagliga arbetet. Det finns även stora mängder data som ännu inte digitaliserats. Om dessa ska bli tillgängliga fritt och komma till nytta för olika innovationer behöver de digitaliseras. Kostnaderna för detta arbete saknas, både på myndigheter och hos företag.

Innovation och entreprenörskap kopplat till universitet och högskola

Betänkandet ägnar ett stort utrymme åt den institutionella utvecklingen av innovation och entreprenörskap som bedrivs vid landets universitet och högskolor. Utredningen konstaterar att för att öka lärosätenas profilering och utveckling av strategiska kompetensområden behövs ett tydligare ledarskap. Frågan är mycket intressant och det är av högsta vikt att både konkurrensutsättning av forskningsanslag och profilering leder till bredd inom utvalda områden. En entreprenör har ett knippe med egenskaper och så är det med forskaren också. Det är smart att ge utrymme för samspel mellan dessa egenskaper.

4. Främjandet av entreprenöriell dynamik

Betänkandet skriver att det enligt Riksrevisionen finns målkonflikter i regeringens riktlinjer för marknadskompletterande insatser. Det ska enligt Riksrevisionen vara en konflikt mellan utbud av riskkapital i tidiga utvecklingskedan och att kapital allokeras till vissa geografiska områden. Länsstyrelsen delar inte dessa framförda argument. Ett skäl till varför kapital allokeras till glesbygdsområden är att det är svårt för entreprenörer att ordna kapital. Att allokera medel till vissa geografiska områden skapar förutsättningar för entreprenörer i tidiga investeringskedan i hela Sverige att utveckla sina idéer.

På motsvarande sätt avstyrker Länsstyrelsen bestämt betänkandets förslag att ta bort/undvika geografiska indelningar av marknadskompletterande insatser. Anledningen är att detta skulle påverka företagandet i landsbygd och glesbygd mycket negativt. Att undvika branschmässiga begränsningar är däremot bra då man inte kan förutsäga i vilka företag eller branscher tillväxtförutsättningarna kommer vara starkast.

Länsstyrelsen anser att stöd- och främjandeinsatser ofta är avgörande för möjliggörande av utveckling och marknadsintroduktion av innovationer. I utredningen beskrivs det att drivkraften bland entreprenörer sällan är stöd – eller främjandeinsatser. Detta, menar Länsstyrelsen behöver inte utesluta att stöd – eller främjandeinsatser ofta är en förutsättning för att tillväxt ska kunna skapas eller att innovationer ska kunna utvecklas och marknadsintroduceras. Inte minst i landets glest befolkade områden.

I sammanhanget påpekar Länsstyrelsen återigen att entreprenörskapet inte är en fråga enbart för de urbaniserade befolkningsområdena. Entreprenörskap har också en stor inverkan på Sveriges landsbygd. Nästan 95 av 100 arbetsställen i Sverige har färre än tio anställda och på Sveriges landsbygd har detta stor betydelse.

Avslutningsvis tillstyrker Länsstyrelsen betänkandets förslag att Näringsdepartementet blir den huvudansvarige aktören för samordning av främjandesystemet. Därtill föreslår vi att uppdraget vidgas till att omfatta och harmonisera de insatser som idag sorterar under regionala tillväxtpolitiken och näringspolitik. Ett samlat, robust företagsfrämjande system som möjliggör insatser under hela resan från innovation till entreprenörskap som tar hänsyn till regionala skillnader, är vad Sverige behöver i det tjugoförsta århundradet.